

בתי המשפט

א 001161/99

בית המשפט המחוזי בירושלים

תאריך
:

בפני: כב' השופט משה רביד

התובע

עו"ד בארי אהרן

קרואני זאהי
ע"י ב"כ

בעניין:

נגד

הנתבעים

1. מגדל חברה לביטוח בע"מ
2. פרמונית פרסום (חוה) קויפמן ישראל
עו"ד פסקא רון
נגד

ביטוח לאומי-משרד ראשי

מבקש ג'

עו"ד פלדמן (קרביצ'ק) עידית

ע"י ב"כ

פסק דין

כתבי הטענות

1. התובע, יליד 26.4.65, הגיש תביעה לפיצויים נגד הנתבע 2 (להלן - הנתבע), שהיה בעלים של חוות סוסים, בגין תאונה שבה נפל מסוס שעליו רכב (להלן - התאונה) ביום 27.2.97. הנתבעת 2 (להלן - המבטחת) ביטחה את חבותו של הנתבע. לפי האמור בכתב התביעה, התאונה קרתה כאשר התובע חפץ לרדת מהסוס. הוא שם רגל אחת על האוכף, הסוס קפץ והחל לרוץ, ועקב כך נפל התובע מהסוס ונפגע ברגל ימין וביד שמאל.
2. בכתב ההגנה נטען כי התובע רכב גם בעבר על אותו סוס שמכונה ג'וניור. זהו סוס מסורס, מאולף ורגוע. באותו יום, שבו אירעה התאונה, החל התובע להריץ את הסוס, בריצה קלה, ובסיום שלב הריצה איבד התובע את שיווי משקלו וכתוצאה מכך נפל מהסוס.

הראיות

3. בתצהירו מאשר התובע כי רכב על ג'וניור לפני התאונה פעמיים. כאשר בא בפעם הראשונה לחוות הסוסים של הנתבע, לא נשאל על ניסיונו ברכיבה על סוסים וגם לא קיבל

בתי המשפט

א 001161/99

בבית המשפט המחוזי בירושלים

תאריך

בפני: כב' השופט משה רביד

:

מהנתבע הדרכה כיצד לרכב. גם כשבא לחוות הסוסים ביום 27.2.97, לא נשאל על-ידי המדריך באשר לניסיונו ברכיבה על סוסים, והמדריך לא נתן לו הוראות לגבי מהירות הדהירה או הסכנות הצפויות וכיצד לטפל בהן. ההנחיה היחידה שקיבל התובע מהמדריך היתה להאט את מהירות הסוס על-ידי משיכה במושכות. התובע, שדהר דהירה קלה על גיוניור, משך במושכות כדי להאט את מהירותו, כאשר הקבוצה עברה להליכה, בשל תנאי השטח, אך גיוניור התעלם מכך והמשיך לדהור. התובע הגביר את העוצמה של המשיכה במושכות, ובתגובה הרים גיוניור את ראשו ואת פלג גופו הקדמי ועצר לפתע עצירה מוחלטת. התובע ניסה לרדת מהסוס וכאשר הוא הרים את רגל ימין מעל גבו של גיוניור, כדי לרדת מצד שמאל שלו, פרץ גיוניור בדהרה פתאומית, התובע הועף מהסוס, נחת על רגל ימין ונתקל בעת נפילתו גם ביד שמאל.

4. גם בעדותו חזר התובע על גירסתו, כי לא הוזהר מפני הסכנות שברכיבה על סוס. ברם, בהמשך חקירתו הנגדית, הודה כי המדריך הדריך אותו כיצד לעצור ואיך לשחרר את הסוס. בעת שקרתה התאונה נכח במקום בנו, שהיה אז בן 7, ואחייניו עינאד, שהיה אז בן 14, ועבדו, שהיה אז בן 19. התובע ניסה לעצור את גיוניור במהלך הדהירה, אך הוא בקושי עצר, הרים את ראשו ואת רגליו הקדמיות והורידן. התובע שפחד מהתנהגות גיוניור, ביקש לרדת ממנו ואז, כאשר שחרר את הרגל מהארכובה, גיוניור קפץ וזרק אותו עם רגליו האחוריות. התובע אישר בחקירתו כי בשלוש הפעמים שבהן ביקר בחווה, רכב על גיוניור כי הוא מצא חן בעיניו.

5. עבדו קראווני, אחיינו של התובע, הצהיר כי כאשר הגיעו לסוף המסלול, ראה את התובע מגיע בדהרה קלה מאחוריו. התובע ניסה לעצור את הסוס על ידי משיכה במושכות, אך הסוס המשיך לדהור והרים את פלג גופו הקדמי. התובע משך עוד יותר במושכות ואז הסוס נעצר. התובע רצה לרדת ואז הסוס העיף אותו.

6. בחקירתו הנגדית, הוסיף העד ופרט, שכאשר התובע רצה לרדת, הסוס קפץ ופרץ בדהרה פתאומית ועקב כך התובע נפל מהסוס. הסוס המשיך בדהרתו וברח מהמקום. משנשאל העד מדוע אין פרטים אלה מופיעים בתצהיר ענה כי לא חשב על כך.

7. המבטחת הגישה כתב הגנה מתוקן, שבו כפרה בחבותה, לאחר שהנתבע לא שיתף פעולה עמה ונעלם. לקראת סיום ההוכחות בתיק, אותר הנתבע ואז התברר שניתק את הקשר

בתי המשפט

א 001161/99

בבית המשפט המחוזי בירושלים

תאריך

בפני: כב' השופט משה רביד

:

עם המבטחת שלא מרצונו, כי נאסר למשך שנה על נהיגה ללא ביטוח. לאחר שהתבררו עובדות אלו חזרה המבטחת לייצג את הנתבע.

8. הנתבע העיד כי התובע ביקר בחוות הסוסים בין שלוש לארבע פעמים. הנתבע פגש בו כאשר בא לרכוב בפעם הראשונה. בפגישה זו הוא אמר לנתבע כי הוא רוכב מנוסה, שרכב בעבר על סוסים ויודע כיצד לנהוג בהם. הנתבע הדריך אותו ואת הרוכבים האחרים בכללי הרכיבה הבסיסיים. בכל פעם שהתובע ביקר בחווה הוא רכב על גיוניור, שאתו נהנה לרכב ותקשר עמו היטב. בכל הפעמים שביקר בחווה, התובע רכב באותו מסלול. הסוס שעליו רכב היה סוס מאולף ומסורס. לא היו לגיוניור בעיות לפני התאונה או לאחריה, במשך שנה, עד שנמכר. גיוניור, כמו כל הסוסים, זקוק, לאחר שהוא דוהר, לפרק זמן עד שהוא מתקרר וחוזר לקצב הליכה רגוע ורגיל. לפני שהחל לרכב על גיוניור ביום התאונה, קיבל התובע הדרכה קצרה שארכה דקות מספר. ההדרכה כללה הסבר כיצד לפנות לימין ולשמאל, כיצד לעצור וכיצד לשחרר את הסוס להליכה. הנתבע הגיע למקום שבו נפל התובע, לאחר שקיבל הודעה מהמדריך, וראה שיש לו נפיחויות. גיוניור, בעת שהנתבע שהגיע עמד על השביל.

9. עדות נוספת מטעם הנתבע, היתה של דוד בן חמו, העוסק בגידול סוסים ובאילופם. לדבריו, בחוות דעתו, המגע עם הסוס הוא מסוכן כי המדובר בחיה שהתנהגותה אינה תמיד צפויה. במיוחד נכון הדבר, כאשר דוהרים עליו רוכבים בלתי מנוסים, אשר במקרים רבים מציקים לו. ברם, אין הדבר כך, כאשר המדובר בסוס זכר, שסורס. סוס כזה הוא סוס רגוע ושקט ואינו מהווה סכנה לרוכבים עליו. העובדה שגיוניור לא המשיך לדהור ולברוח, לאחר נפילת התובע מלמדת שהמדובר בסוס מאולף ורגוע. הסיכון הקיים ברכיבה על סוסים חל גם על רוכבים מנוסים ומיומנים.

10. מחקירתו הנגדית הסתבר שדוד בן חמו לא צפה בקלטת השיחה שהתנהלה בין הנתבע לבין דר' מוניר קראוויני, קרובו של התובע, וכי חוות דעתו נוסחה ביחד עם עו"ד פסקא והודפסה במשרדו של עו"ד פסקא. חוות דעתו התבססה על דברים ששמע מהנתבע. הנימוק להעדפת גרסת הנתבע הוא, כי אם גיוניור היה סוס בעייתי, סביר להניח כי הנתבע לא היה מחזיק אותו בחוות הסוסים, שכן אז היה חשוף לתביעה נגדו. לשיטתו, אין צורך להזהיר מפני אירועים חריגים, כגון חוסר שליטה על הסוס בעת שדוהרים עליו. אם רוכבים על הסוס במסלול קבוע הסוסים יודעים מה לפניהם וזה מקטין את הסיכונים. גם

בתי המשפט

א 001161/99

בבית המשפט המחוזי בירושליםתאריך
:

בפני: כב' השופט משה רביד

אם הרוכב יתנהג לפי ההדרכה שקיבל, ייתכנו מקרים שבהם התנהגות הסוס תהא בלתי צפויה.

בתי המשפט

א 001161/99

בבית המשפט המחוזי בירושלים

תאריך
:

בפני: כב' השופט משה רביד

מסקנות

11. הנתבע לא טרח להעיד את המדריך. לדבר זה חשיבות רבה, כי הנתבע לא נכח במקום התאונה, בעת שזו קרתה. אי הזמנת המדריך לעדות, מקימה הנחה לחובת הנתבע, שאילו הוזמן הלה לעדות היתה העדות פועלת לחובת הנתבע (ע"א 55/89 קופל (נהיגה עצמית) בע"מ נ' טלקאר חברה בע"מ, פ"ד מד(4) 595, 602). עדותו של התובע, ושל אחיינו אינן "חדות". בעדותו בבית המשפט, הוסיף התובע פרטים שלא בא זכרם בתצהירו, כך שנסיבות קרות התאונה לא הובהרו דיין (ראו עמ' 9 לעדותו). כך גם העדות של אחיינו עבדו, כפי שראינו. הסיבה לכך היא, שהמדובר באירוע טראומטי שקשה לזכור במדויק את כל פרטיו. השאלה הניצבת לפני האם בגרעין הקשה הוכיח התובע את גירסתו.
12. אינני מאמין לנתבע, שהתובע אמר לו כי הוא רוכב מיומן ובעל ניסיון. אין מחלוקת שהתובע קיבל רק הדרכה בסיסית. הוא לא הודרך כיצד לנהוג אם יקרו אירועים בלתי צפויים. אינני מקבל את עדותו של דוד בן חמו שאין צורך להדריך רוכב על סוס כיצד לנהוג במקרים כאלה. דווקא משום שהסוס עלול לנהוג לפתע באורח בלתי צפוי, צריך להדריך את רוכבו כיצד לנהוג, כדי שלא ייכנס לחרדה ולאיבוד שליטה, במיוחד כאשר המדובר ברוכב שאין לו ניסיון רב ברכיבה על סוסים, כפי שקרה לתובע במקרה דנא.
13. אינני מוכן לקבל כראייה את דברי אחמד, הפועל בחווה, שהוקלט על-ידי דר' מוניר קראווני, האומר שגיניור הוא סוס משוגע. המדובר בעדות שמיעה, שאין לקבלה מטעם זה. התובע היה צריך לדאוג להבאתו לעדות ולאפשר לב"כ הנתבעים לחקור אותו נגדית על אמירותיו. לפיכך, הראיות שגיניור הוא סוס מסורס ושקט לא נסתרו. הא ראייה, כי בשתי הפעמים הקודמות שבהן רכב התובע על גיוניור לא היו בעיות ברכיבה והתובע אישר שלולי התאונה היה ממשיך לרכב עליו. גם יש להניח, שלו היה מדובר בסוס בעייתי, הנתבע לא היה מחזיק אותו בחוותו, מחשש שבאי החווה עלולים להיפגע ואז יהא חשוף לתביעות בגין פגיעותיו של גיוניור. סיכומה של נקודה זו: התובע לא הוכיח כי גיוניור היתה חיה מועדת שהתפרעה בעבר או שיש לו נטייה להתפרע ולכן הנטל לא עבר על שכם הנתבעים להוכיח שלא התרשלו (סעיף 40 לפקודת הנזיקין [נוסח חדש]; ע"א 801/89 כהן נ' שבאם, פ"ד מו(2) 136, 142).

בתי המשפט

א 001161/99

בבית המשפט המחוזי בירושלים

תאריך

בפני: כב' השופט משה רביד

:

14. גם חוות דעתו של דוד בן חמו אינה ראויה לאימוץ. התשתית העובדתית לחוות דעתו מבוססת על גירסתו של הנתבע, שכלל לא היה במקום בעת שהתובע נפל מהסוס. יחד עם זאת אני מסכים לדברים שאמר באשר להתנהגותו של סוס מסורס, שהוא שקט ורגוע (ע"א 2472/90 מלמד נ' בל גידול סוסים בע"מ, פ"ד מו(5) 447; ת"א (ת"א) 1088/94 גורודצקי נ' קיבוץ נווה איתן, תק-מח 3657 (3) 96).

15. אין מחלוקת כי הנתבע חב חובת זהירות מושגית כלפי התובע. השאלה הניצבת לפני היא האם הנתבע חב לתובע חובת זהירות קונקרטיית והאם הפרה אותה. בע"א 145/80 ועקנין נ' המועצה המקומית בית שמש, פ"ד לז(1) 113, 126-127 נאמר:

"חיי היום יום מלאים סיכונים, אשר לעיתים מתממשים וגורמים נזקים, מבלי שיוצרי הסיכונים יישאו באחריות בנזיקין. הטעם לכך הוא, שאותם סיכונים טבעיים ורגילים הם לפעילות האנוש המקובלת, ובגיןם נקבע, כעניין של מדיניות משפטית, כי חובת זהירות קונקרטיית אינה מתגבשת. סיכונים אלה סבירים הם, וחיי חברה מתוקנים לוקחים את קיומם בחשבון. על-כן מי שמשתמש במתקן ספורט – אם כמשתמש ואם כצופה – עשוי להיפגע מסיכונים הכרוכים בפעילות ספורטיבית. עד כמה שסיכונים אלה טבעיים הם ורגילים לאותה פעילות, אין בגינם אחריות. מי שלוקח חלק בספורט כזה, מקבל את הסכנות הטמונות בו, במידה שהן ברורות ונחוצות, בדיוק כמו סיף המקבל את הסיכון של דקירה ממתנגדו וצופה במשחק כדור המסתכן במגע עם כדור'...

...השאלה אינה אם הניזוק קיבל את הסיכון, אלא אם כעניין של מדיניות משפטית, יש להטיל על המזיק חובת זהירות קונקרטיית בגין אותו סיכון. גם אם יבוא הניזוק ויוכיח, כי לא הסכים ולא קיבל אותו סיכון – לא יישמע. עניין לנו לא בקבלת סיכונים אלא בהטלת אחריות. אכן, מי שהולך בדרך או יורד במדרגות עשוי לעתים למעוד ולהחליק. "נפילה או התחלקות (החלקה - מ' רי) היא תופעה רגילה בחיים...אלה הם סיכונים סבירים, אשר יש להכיר בהם ולחיות עמם בחיי היום-יום. ההולך לבית מרחץ אינו יכול להתלונן על שהרצפה חלקה... והמתנדנד בנדנדה אינו יכול להתלונן על נזק, הנובע מסיכונים שהם טבעיים לאותה נדנדה...המשחק עם כדור עשוי להישרט... והרוכב על סוס עשוי ליפול ממנו. אין הדין מטיל חובת זהירות קונקרטיית בגין סיכונים סבירים. חובת זהירות קונקרטיית אינה קיימת למניעתו של כל סיכון וסיכון. הדין

בתי המשפט

א 001161/99

בבית המשפט המחוזי בירושלים

תאריך
:

בפני: כב' השופט משה רביד

מבחין בין סיכון סביר לבין סיכון בלתי סביר. רק בגין סיכון בלתי סביר מוטלת חובת זהירות קונקרטיית. ומהו סיכון בלתי סביר? הסיכון הבלתי סביר, שבגינו מוטלת חובת זהירות קונקרטיית, הוא אותו סיכון, אשר החברה רואה אותו במידת חומרה יתירה, באופן שהיא דורשת כי יינקטו אמצעי זהירות סבירים כדי למונעו".

16. התובע נפל כאשר ניסה לעצור את גיוניור ומשך בחוזקה במושכות. גיוניור נעצר, והתובע ניסה לרדת ממנו. בעת שהתובע ניסה לרדת, גיוניור קפץ לפתע, הפיל את התובע והמשיך בדהרתו. התובע לא הודרך מה לעשות כאשר גיוניור לא נשמע לו. לתובע לא הוסבר כיצד נוהגים במקרה כזה. מאחר שהתובע לא הודרך הוא נבהל, כאשר גיוניור לא נשמע לו והמשיך לדהור קלות. התובע משך בחוזקה במושכות ובכך הכאיב לגיוניור שעצר בבת אחת והתרומם בפלג גופו הקדמי. כאשר התובע חשב שגיוניור עצר הוא וניסה לרדת ממנו, אך נפל ממנו כאשר גיוניור המשיך לרוץ, לאחר שחש הקלה ברסן ובאפסר.

17. הנתבע היה חייב להזהיר אותו מפני סיכון ספציפי זה. סיכון זה הוא בלתי סביר והנתבע לא נקט באמצעי זהירות סבירים למנוע סיכון זה מהתובע (ע"א 3124/90 סג נ' אמסלם, פ"ד מט(1) 107, 102; ע"א 285/73 לגיל טרמפולין וציוד ספורט ישראל בע"מ נ' נחמיאס, פ"ד כט(1) 63, 75). אמצעי הזהירות היה פשוט: אזהרת התובע מפני הסיכון האמור והדרכתו כיצד לנהוג כדי לקדם את פני הרעה. כנגד הסיכון של אי הדרכת התובע עלות אמצעי הזהירות היא אפסית. כל מה שהתובע היה צריך לעשות הוא להעסיק מדריך מיומן שיטרח ויסביר לרוכב על סוס, שטרם רכש מיומנות ברכיבה על סוסים, את הסיכונים שקיימים במקרה שהסוס אינו נשמע לרוכבו. ייתכן שאותו רוכב יקבל פיק ברכיים ויימנע מלרכוב על סוסים, אך זו חובתו של בעל חוות סוסים, לתאר את הסיכונים שרוכב טירון אינו מודע להם. אי הסברת הסיכונים, שהתובע לא היה מודע להם, והסיכון הרב הכרוך ברכיבה בשל העדר הסבר לסיכונים הללו, הופך את הסיכון לסיכון בלתי סביר.

עמד על כך השופט ברנזון, בדברים שאמר בע"א 285/73 עניין לגיל טרמפולין שם, עמ' 73, שבו הביא בהסכמה את דברי השופט קרדוזו, בעניין *Murphy v. Steeplechase Amusement Co.*, 250 N. Y. 479, 482

"מי שלוקח חלק בספורט כזה (קפיצה על טרמפולינות – מ' ר') מקבל את כל הסכנות הטמונות בו, במידה שהן ברורות ונחוצות, בדיוק כמו סייף

בתי המשפט

א 001161/99

בבית המשפט המחוזי בירושלים

תאריך
:

בפני: כב' השופט משה רביד

המקבל את הסיכון של דקירה ממתנגדו וצופה במשחק כדור המסתכן במגע עם הכדור".

ומוסיף השופט ברנזון:

"במקרה שלנו המשיבים הם אנשים מן השורה, שלא הוזהרו מפני עשיית תרגילים קשים, ולפי העדויות הסכנות שבשימוש בטרפולינה רחוקות מלהיות גלויות וברורות לכל אחד".

בנסיבות אלה שהתובע לא היה מודע לכל הסיכונים ולא יכל היה להעריכם, לא ניתן לומר שהסכים להם וחשף עצמו להם. חשיפה כוללת חשיפה לתוצאות המשפטיות (ד' פלפל, הספורט בראי המשפט, עמ' 82-83 (1994); טדסקי, אנגלרד, ברק, חשין, דיני הנזיקין, תורת הנזיקין הכללית, עמ' 316 (תשל"ז); ע"א 145/80 עניין ועקנין, שם, עמ' 147-148).

18. הנתבע הפר את חובתו הקונקרטית לנקוט באמצעי זהירות כלפי התובע והנזק שנגרם לו, נגרם בשל הפרת חובתו זו. זו הסיבה המשפטית לקרות הנזק. במקרה זה הקשר הסיבתי קיים לפי שלושת מבחני הסיבתיות: מבחן הציפיות, מבחן הסיכון ומבחן השכל הישר (ע"א 23/61 סימון נ' מנשה, פ"ד יז 449).

הנכות הרפואית והתפקודית

19. התובע לאחר נפילתו סבל מכאבים ולא יכל לעמוד על רגליו. המדריך הזעיק את הנתבע, שפינה את התובע למוקד חירום בכרמיאל, הוא נחבש ופונה באמבולנס לבית החולים בנהריה, שם אובחנו שני שברים. התובע נותח בהרדמה כללית של אחד השברים, השבר במשטח הפירקי הטיביאלי הדסטלי. נעשה שיחזור סגור והשברים קובעו בגבס. לאחר שבועיים ניצפתה תזוזה בעמדת השבר. התובע אושפז ביום 16.3.97 לביצוע שיחזור ניתוחי, אך הניתוח לא בוצע, מחמת סירובו של התובע. ביום 30.4.97 אושפז התובע בבית החולים הפרטי "אלישע", שם נותח ואושפז למשך שמונה ימים. התובע שוחרר עם הוראה שלא לדרוך על הרגל והוא הודרך להתהלך עם קביים. לאחר השחרור היה התובע מרותק למיטתו במשך חודשיים ונאסר עליו להלך או לדרוך על הרגל. התובע סבל מכאבים עזים שלא הרפו ממנו וגרמו לו להפרעות בשינה, לפיכך נאלץ התובע להשתמש בתרופות הרגעה חזקות. התובע נעזר באישתו ברוב פעולות היום-יום, כגון,

בתי המשפט

א 001161/99

בבית המשפט המחוזי בירושלים

תאריך

בפני: כב' השופט משה רביד

:

להתלבש, להתרחץ, לעלות ולרדת במדרגות. כעבור חודשיים החל התובע לקבל טיפולי פיזיותרפיה, בתדירות של פעמיים בשבוע. התובע נעזר בבני משפחתו לצורך קבלת הטיפולים הפיזיותרפיים והביקורים בבתי החולים.

20. התובע לא עבד בכל התקופה הזאת, בשל הכאבים העזים מהם סבל. לעבודתו כצבע לא יכל התובע לחזור, כי היא דורשת מאמץ פיזי ועליה וירידה מסולמות, שבשל מגבלותיו לא היה מסוגל לבצע. התובע התקיים מקצבת הנכות הכללית, שקיבל מהמוסד לביטוח לאומי.

21. המוסד לביטוח לאומי הציע לו בפברואר 2000 עבודות קלות בישיבה שתמורתן שולם לו 4,000 ₪ לחודש, כקצבת שיקום. בחודש יולי 2000 הוצע לו לעבור קורס ויטראגי. התובע החל לעבור את הקורס, שאמור היה להסתיים ביולי 2001, אך הוא נאלץ להפסיק את הקורס בינואר 2001 עקב ניתוח לקיבוע הקרסול. עד ליום עריכת התצהיר לא השתנה מצבו הבריאותי של התובע, גם כיום התובע מתהלך עם קביים, הוא סובל מירידה בתחושה ובתנועת האצבעות. מאחר והכאבים לא פסקו, המליצו הרופאים על ניתוח לקיבוע כף הרגל. התובע קיבל את ההמלצה ועבר את הניתוח בבית החולים רמב"ם בחיפה, ביום 17.1.01. התובע אושפז במהלך הניתוח ולאחריו במשך ששה ימים ושוחרר עם גבס עד לתאריך 10.5.01, כשבכל התקופה הזאת נאסר עליו לדרוך על כף הרגל. גם אחרי הניתוח התובע מתנייד בעזרת קביים וממשיך להיות מוגבל בפעולות יומיות.

22. פרופ' פינסטרבוש, המומחה שמונה על-ידי בית המשפט, מצא שהתובע מתהלך בצליעה, שחלקה נגרמת על-ידי הכאב, שממנו הוא סובל. הצליעה גוברת כאשר התובע מתהלך יחף. יש קיצור של שוק ימין בשיעור 11/2 ס"מ, כאשר התקצרות הפיבולה בולטת יותר באופן יחסי ויוצרת עמדת ולגוס קל של הקרסול. קיים דלדול של 21/2 ס"מ בשרירי הסובך מימין; קיימת הגבלה ניכרת בתנועות הקרסול; דורסי פלקסיה כמעט אינה קיימת; כיפוף כפי עד 20%; תנועה סובטלרית מוגבלת במידה קלה בהשוואה לצד השני. תנועת האצבעות תקינה, למעט הרמה סופית של הבהן מימין. בצילומי רנטגן שנה וחצי לאחר התאונה נצפים שינויים ארטריטיים ניכרים בפרק הטיביו-טלרי. המומחה קבע לתובע, נכות כוללת בשיעור 28%: ארטריטיס, לפי סעיף 135(ג) לתקנות - 20%; הגבלה בתנועות הקרסול הימני, לפי סעיף 48(3)א לתקנות - 10%. נכות זמנית זו תקפה עד 17.1.01. כמו כן פסק המומחה כי לתובע היה אי כושר מלא מיום התאונה, 27.2.97 ועד ליום 30.6.97.

בתי המשפט

א 001161/99

בית המשפט המחוזי בירושלים

תאריך
:

בפני: כב' השופט משה רביד

בסיום חוות הדעת, ממליץ המומחה שבשל ההפרעות מהן סובל תובע, יעבור טיפול ניתוחי שבו יבוטל המפרק.

23. בתשובה לשאלות הבהרה ענה המומחה, כי תלונתו של התובע על קושי בנעילת נעליים, בשל לחץ וכאבים באזור העקב והקרסול היא סבירה. הצלקת הניתוחית של התובע תואמת את סעיף 175(א). המומחה לא נחקר על קביעה זו ולכן אינני רואה מקום לקבוע שיש לתובע אחוזי נכות בגין צלקת זו. אין ממצא שהצלקת מכוערת או מכאיבה ולכן התובע אינו זכאי לנכות בגין הצלקת בשיעור של 10% לפי סעיף 175(ב). אשר לנכותו התפקודית – קבע המומחה כי נכותו התפקודית הינה מלאה בכל הנוגע לעבודה גופנית, עמידה ממושכת, הרמת משאות ונשיאתם וכן בנהיגה, במיוחד בכלי רכב כבדים.

24. התובע עבר ניתוח נוסף ובעקבות כך הוגשה חוות דעת משלימה ביום 26.10.01. לפי חוות עת זו הועמדו אחוזי הנכות של התובע על 24% לפי סעיף 348(ב) ו-5% לפי סעיף 135(1) בגין א-ב. בגין קיצור הגפה בשיעור של 11/2 ס"מ, הגבלה קלה בתנועות המפרק הסובטלרי וצלקת ניתוחית לא ניתנו אחוזי נכות. מאחר שהקיבוע נעשה בתנוחה של הטיה קלה כלפי מטה, יהיה צורך בהנעלה עם גובה קבוע של העקב. בתשובה לשאלת הבהרה על חוות דעת זו ענה המומחה כי התובע אינו יכול לעלות ולעבוד על סולמות.

המומחה קבע לתובע נכויות זמניות עקב הניתוח כדלקמן:
מיום 17.1.01 עד ליום 30.4.01 – נכות זמנית בשיעור 100%;
מיום 30.4.01 ועד 30.7.01 – נכות זמנית בשיעור 50%;
מיום 30.7.01 נכות צמיתה של 24%.

למרות שנקבעו מספר מועדים לחקירת המומחה, ויתר ב"כ הנתבעת על חקירת המומחה, כך שחוות דעתו לא עורערה.

25. בתום חקירתו של המומחה, הגיש ב"כ הנתבעים חליפת מכתבים בין התובע לבין פקיד התביעות בנושא גימלה להבטחת הכנסה. מחליפת מכתבים זו עולה כי ביום 21.3.02 פנה התובע בתביעה לקבלת גימלה להבטחת הכנסה. ביום 9.4.02 העביר פקיד התביעות את הבקשה של התובע לקבלת גימלה להבטחת הכנסה, ובקשה להכיר ברכב מס' 2918487 שברשותו כרכב המשמש לצרכים רפואיים. רופא המוסד, קבע שיש לדחות את הבקשה להכיר ברכב שברשותו לצרכים רפואיים. הבקשה לקבלת גימלה להבטחת הכנסה ולהכרה ברכב לצרכים רפואיים, נדחתה במכתב של פקיד התביעות מיום 15.4.02, שבו

בתי המשפט

א 001161/99

בבית המשפט המחוזי בירושלים

תאריך

בפני: כב' השופט משה רביד

:

נאמר שהתובע אינו מקבל טיפולים רפואיים סדירים מחוץ לביתו. במכתב נוסף פנה התובע לפקיד התביעות ביום 23.4.02, ובו הצהיר שהחל לעבוד יומיים-שלושה בשבוע עם קבלן בשם מאלק מטאנס. גם במכתב זה פנה התובע בתביעה להבטחת הכנסה. ביום 25.4.02 נדחתה גם פניה זו לקבלת גמלה. בתגובה כתב התובע מכתב שרשיון הנהיגה שלו מוגבל לרכבים מיוחדים, שמותקן בהם מיתקן מיוחד. הרכב שמספר הרישוי שלו נזכר לעיל הוא של אביו ומיום 28.1.02 הוא מושבת ללא רשיון רכב וביטוח. לפני כשנה נהג התובע ברכב זה כדי לעזור לאמו, שהיתה חולה מאד ולא יכלה ללכת. גם מכתב זה נענה במכתב סירוב נוסף, מיום 26.5.02. ולבסוף, במכתב נוסף מיום 10.6.02 חזר פקיד התביעות ודחה את תביעתו של התובע, כי התובע הצהיר שהוא משתמש ברכב של אביו. אם התובע יצהיר כי אינו משתמש ברכב זה הוא יוכל להגיש תביעה חדשה לקבלת גמלה להבטחת הכנסה.

26. התובע נחקר בתום ראיות ההגנה על תביעתו לקבלת גמלה להבטחת הכנסה וענה כי עבד אצל מאטנס בלי שהלה שילם לו. עוד הוסיף התובע, כי מראשית השנה של שנת 2002 לא היתה לו הכנסה, אך בתשובה לשאלה נוספת אמר כי עבד בחודש מרץ 2002 רק ששה ימים והרוויח 1,200 ₪ וכי בקושי ירד מהרכב.

27. הסבריו של התובע בעדותו המשלימה באשר למספר ימי עבודתו אצל מאלק מטאנס והשימוש שעשה ברכב של אביו, אינם מקובלים עלי. תביעתו הראשונה נידחתה, מפני שלרשותו רכב, שבו הוא משתמש, ולא מפני שיש לו הכנסות מעבודה (ראו המכתב מ-25.4.02; תקנה 10(ג) לתקנות הבטחת הכנסה, התשמ"ב-1982; סעיף 2 לחוק הבטחת הכנסה, תשמ"א-1980). טענתו שנלחץ מתשובתו של פקיד התביעות והצהיר שהחל לעבוד, אינה הגיונית. יתרה מזו, הלשון המכתב שבו תבע התובע גימלה ובו טען שהוא עובד יומיים-שלושה בשבוע, אינה עולה בקנה אחד עם הדברים שאמר בעדותו המשלימה. לכך יש לצרף שמאלק מטאנס לא הובא לעדות על-ידי התובע והעדרו מעל דוכן העדים מקימה הנחה שעדותו לא היתה מיטיבה עם התובע. יתרה מזו, הצהרתו של התובע, במכתבו מיום 9.5.02, כי מותר לו לנהוג רק ברכב מיוחד שמותקן בו מיתקן מיוחד (ראו גם עמ' 8 לעדותו), אינה עולה בקנה אחד עם הטענה שנהג ברכב של אביו, שהוא, כפי שעולה מהרשיון, רכב רגיל.

28. התובע ואישתו תיארו בעדותם ובתצהירים את מצוקתם הכלכלית, עקב היותו של התובע מובטל וכי הם נזקקים לתמיכתו הכלכלית של אבי התובע. התובע נולד ב-26.4.65 ויש לו

בתי המשפט

א 001161/99

בית המשפט המחוזי בירושלים

תאריך
:

בפני: כב' השופט משה רביד

השכלה של עשר שנות לימוד. בגילו, קשת האפשרויות למציאת עבודה קטנה ובוודאי שהיא מצומצמת עוד יותר לאור נכותו ומוגבלותו התפקודית, כפי שקבע פרופ' פינסטרבוס. נראה לי שבנסיבות אלה תעמוד נכותו התפקודית של התובע על 40%. שכרו של התובע, עובר לתאונה, ככל שניתן לדלות מתלושי המשכורת עמדה על כ-4,100 ₪. סכום זה נכון להיום הוא 5,200 ₪.

הפסד השתכרות לעבר

29. (1) הפסדי שכרו של התובע מיום 1.3.97 ועד ליום 30.6.97 – ארבעה חודשים לפי 5,200 ₪, בצירוף ריבית מיום 1.5.97 יעמודו על 26,232 ₪.
- (2) הפסדי שכרו מיום 1.7.97 ועד ליום מתן פסק הדין – 64 חודשים לפי 40% מהסך של 5,200 ₪ (2,080 ₪), בצירוף ריבית, מיום 1.5.00, יעמודו על 149,252 ₪.
- (3) ארבעה חודשי אשפוז לאחר הניתוח ב-17.1.01, לפי 5,200 ₪, בצירוף ריבית מיום 1.3.01, סך של 22,571 ₪.

הפסד השתכרות לעתיד

30. התובע היה עובד, לולי נאלץ לחדול מעבודתו, עקב התאונה עד גיל 67. אינני רואה מניעה לפסוק לתובע פיצוי עד לגיל זה, שאינו חורג מהסכומים הנתבעים בכתב התביעה. יש לפסוק לתובע סך של 2080 ₪, כפול מקדם ההיוון של 232.2373, סך של 483,053 ₪.

כאב וסבל

31. התובע לאחר הנפילה סבל מכאבים בקרסול, עקב השבר התוך פרקי הקשה של ה-pillon הטיביאלי. אחרי התאונה הוא אושפז מיום 27.2.97 עד ליום 2.3.97. לאחר התאונה היה לתובע אי כושר מוחלט עד ליום 30.6.97. עקב הכאבים מהם סבל התובע הוא אושפז שוב ביום 30.4.97, ובוצעה העמדה פתוחה וקיבוע פנימי של השבר. מאחר ומצב התובע לא השתפר, הוחלט על ניתוח לקיבוע הקרסול. הניתוח נעשה ביום 17.1.01. לתובע היו 100% נכות עד ליום 30.4.01. ו-50% נכות לשלושה חודשים נוספים, עד ליום 30.7.01. לדברי התובע מאז הניתוח אין לו כאבים בקרסול בלילות, אך יש לו כאבים לאחר הליכה ממושכת. נראה לי לאור האמור שיש לפסוק לתובע בגין ראש נזק זה סך של 150,000 ₪.

בתי המשפט

א 001161/99

תאריך
:

בבית המשפט המחוזי בירושלים

בפני: כב' השופט משה רביד

בתי המשפט

א 001161/99

בית המשפט המחוזי בירושלים

תאריך
:

בפני: כב' השופט משה רביד

עזרת הזולת

32. אין חולק, והתובע לא נחקר על כך, כי הוא נעזר במשך ארבעה חודשים לאחר התאונה, על ידי אשתו ובני משפחתו, שגם דאגו לשמור על ילדיו, כשאשתו התלוותה אליו לקבלת טיפולים רפואיים. כמו כן נעזר בהם התובע אחרי הניתוח שעבר בחודש ינואר 2001, כאשר בחלק הזמן היתה לו נכות זמנית של 100% ובתקופה נוספת 50%. בתקופות אלה התובע היה באי כושר מוחלט או חלקי. אין ראייה רפואית והמומחה אף לא נשאל על כך, האם התובע יזדקק לעזרה בעתיד. בנסיבות אלה יש לפסוק לתובע לעבר ולעתיד פיצוי בראש נזק זה בסך 50,000 ₪.

הוצאות רפואיות

33. ב"כ הנתבעים העלה בסיכומיו רק טענה אחת לגבי הסכומים הנזכרים בסיכומי ב"כ התובע והוא שאחד הניתוחים נעשה באופן פרטי ואין הנתבעים חייבים לשפות את התובע על תשלום זה. אכן, אם ההוצאה לניתוח שהוציא הניזוק אינה הוצאה סבירה אין המזיק חייב בתשלומה (ע"א 357/80 נעים נ' ברדה, פ"ד לו(3) 762, 77-78). אם עומדת לניזוק האפשרות לקבל טיפול רפואי ברמה נאותה בשירות הציבורי, עליו לבחור באפשרות זו, שהיא החסכונית ביותר למזיק ואל לו לפנות לקבלת טיפול רפואי אחר, שאינו עדיף ברמתו ובכך לגרום להוצאה מיותרת למזיק. יחד עם זאת, אין הניזוק חייב לבחור בחלופה הזולה, רק משום שהיא נוחה יותר למזיק. עליו לבחור בחלופה המשיבה את המצב לקדמותו בצורה הטובה ביותר ובמסגרת זו עליו לבחור באפשרות המקטינה את נזקו של המזיק. נטל הבאת הראיות בשאלה זו מוטל על המזיק (ע"א 252/86 גולדפרב נ' כלל חברה לביטוח בע"מ, פ"ד מה(4) 45, 51-52). הנתבעים לא חקרו את התובע מדוע בחר במנתח פרטי ולא במנתח משירות הציבורי ולכן עומד התובע בחזקתו כי ההוצאה היתה סבירה. לפיכך יש לשלם לתובע את כל הוצאותיו הרפואיות, בסך 39,262 ₪, בצירוף ריבית והצמדה מיום 27.1.03.

בתי המשפט

א 001161/99

בבית המשפט המחוזי בירושלים

תאריך
:

בפני: כב' השופט משה רביד

הוצאות נסיעה

34. אשתו של התובע העידה שאין אוטובוס ישיר ממרר לחיפה. בנסיבות אלה יש לפסוק לתובע את הסך של 6,470 ₪, בצירוף ריבית והצמדה מיום 27.1.03. אין לדרוש מהניזוק לאחר התאונה שיטלטל עצמו במספר אוטובוסים כדי להגיע למחוז חפצו. לפיכך יש לקבוע כי ההוצאה הנה סבירה (ע"א 357/80, שם). יתרה מזו, אין לדקדק עם ניזוק המוציא הוצאות בסמוך לפגיעה בו. הגישה שיש לנקוט היא ליברלית, משום שיש לגלות הבנה למי שניקלע למצוקה עקב אשמו של אחר (קציר, פיצויים בשל נזקי גוף, עמ' 482 (תשנ"ח-1997)).

ניכויים

35. מהסכומים שנפסקו יש לנכות את גמלאות הביטוח הלאומי בסך 147,032 ₪.

סיכום

36. הפיצויים שהתובע זכאי להם הם כדלקמן:

(1) הפסד השתכרות לעבר	סך 198,055 ₪, בצירוף ריבית והצמדה מהיום;
(2) הפסד השתכרות לעתיד	סך 483,053 ₪, בצירוף ריבית והצמדה מהיום;
(3) כאב וסבל	סך 150,000 ₪, בצירוף ריבית והצמדה מהיום;
(4) עזרת הזולת	סך 50,000 ₪, בצירוף ריבית והצמדה מהיום;
(5) הוצאות רפואיות	סך 39,262 ₪, בצירוף ריבית והצמדה מיום 27.1.03;
(6) הוצאות נסיעה	סך 6,470 ₪, בצירוף ריבית והצמדה מיום 27.1.03; סך
הכל	926,840 ₪.

מסכום זה יש לנכות את גמלאות המל"ל בסך 147,032 ₪ - כך שיש לפסוק לתובע סך 779,808 ₪. על סכום זה יוספו הוצאות המשפט ושכ"ט עו"ד בשיעור 20% מהסכום הפסוק.

ניתן היום כ"ח ב אדר ב, תשס"ג (1 באפריל 2003) בהעדר הצדדים.
המזכירות תשלח העתק מפקק הדין לב"כ הצדדים.

בתי המשפט

א 001161/99

תאריך
:

בבית המשפט המחוזי בירושלים

בפני: כב' השופט משה רביד

משה רביד, שופט